

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE**

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ**

**BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING**

OUTLOOK

**Perspektive 2017.- 2019. godine
Proljeće 2016. godine**

Sarajevo, maj/svibanj 2016. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Ekonomski rast.....	4
2. Industrijska proizvodnja.....	6
3. Tržište rada.....	7
4. Cijene.....	8
5. Monetarni sektor.....	9
6. Bankarski sektor.....	10
7. Platni bilans.....	11
8. Vanjska trgovina.....	12
9. Strana direktna ulaganja.....	13
Skraćenice.....	15

Uvod

Perspektive za period 2017. – 2019. godine, dokument koji daje proljetni preliminarni pregled predviđanja najznačajnijih ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini, Direkcija za ekonomsko planiranje BiH je pripremila na osnovu analiza kretanja ekonomskih trendova Bosne i Hercegovine, uzimajući u obzir međunarodne faktore koji utiču na ekonomski razvoj naše zemlje.

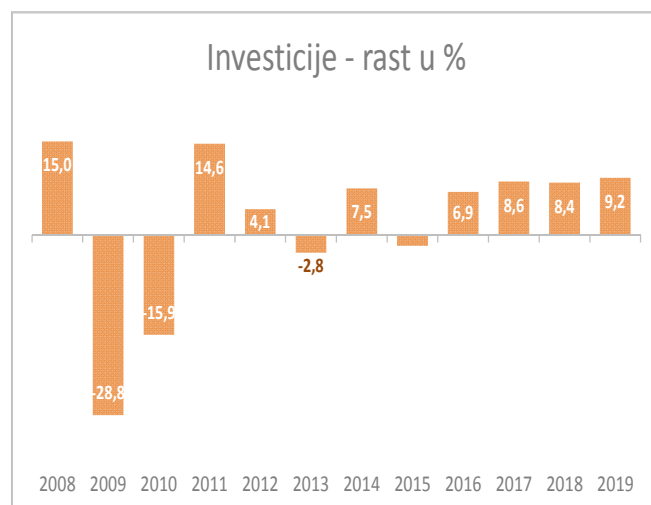
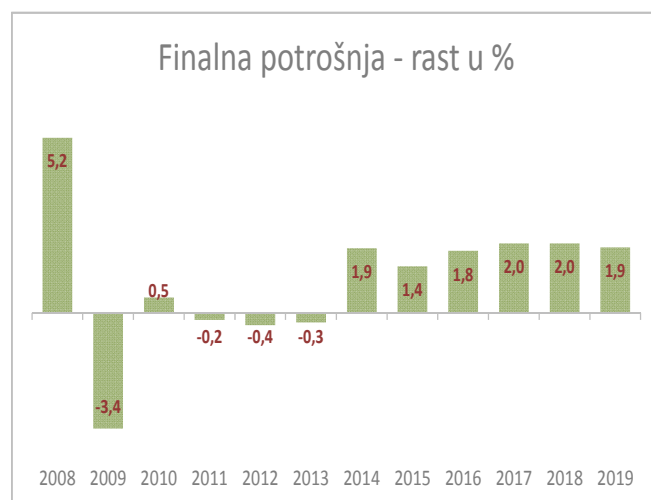
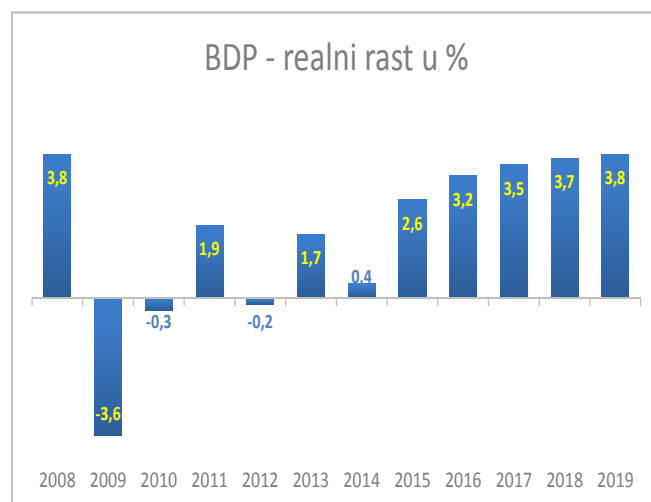
Ovo je analitički dokument koji je napravljen za potrebe rada Vijeća ministara BiH i zasnovan je na zvaničnim podacima statističkih sistema i agencija u Bosni i Hercegovini.

Ekonomski rast 2015-19

Prema dostupnim tromjesečnim podacima BDP-a za 2015. godinu, ekonomska aktivnost BiH je bila za približno 3% veća u odnosu na 2014. godinu. Pored uobičajenog uticaja rasta u vanjskom okruženju, pada svjetskih i domaćih (potrošačkih cijena), značajnu ulogu ekonomskog rasta u 2015. godini je imao snažan bazni efekat poplava iz prethodne godine. Naime, poplave iz maja 2014. godine su zaustavile rast ekonomske aktivnosti koja je u drugom tromjesečju zabilježila i blagi pad na godišnjem nivou. Time je stvorena niska osnovica za rast u 2015. godini zahvaljujući kojoj su, obzirom na brzu obnovu aktivnosti, godišnje stope naglo porasle u drugom i trećem kvartalu na nivo od 4,5% i 3,7%. Ovo je u prosjeku skoro dvostruko više u odnosu na stope od preko 2% iz prvog i četvrtog tromjesečja kada nije bilo baznog efekta.

Čini se da je najveći doprinos ekonomskom rastu u 2015. godini došao kroz vanjski sektor gdje je, u velikoj mjeri poplavama izazvan, snažan realni rast uvoza od 8,1% iz 2014. godine zamjenjen stagnacijom u 2015. godini. Ovo je bilo praćeno snažnijim rastom izvoza takođe pod uticajem baznog efekta, ali i znatno manjim negativnim uticajem izvoza električne energije, te otvaranjem turskog tržišta za bh izvoz mesa i mesnih prerađevina. Time je u velikoj mjeri neutralisan uticaj slabe domaće tražnje koju je karakterisao skroman rast finalne potrošnje (1,4%) i smanjenje investicija u 2015. godini. S tim u vezi, slabi indikatori domaće tražnje u velikoj mjeri dovode u pitanje preliminarni podatak ekonomskog rasta od 3% mjeran tzv. "Proizvodnim pristupom", te se s toga DEP opredjelio za konzervativniju procjenu od 2,6%.

Prema posljednjim (zimskim) projekcijama DG ECFIN-a, u periodu 2016-17 se očekuje nešto povoljnije eksterno okruženje. Naime, iako se ne samo na nivou EU nego i Njemačke, kao najvažnije zemlje okruženja, očekuje tek neznatno ubrzanje ekonomskog rasta, situacija je dosta povoljnija na nivou pojedinih država značajnih za BiH ekonomiju. To se prije svega odnosi na Austriju, Italiju, Hrvatsku i Srbiju gdje je projicirano značajno jačanje rasta u tokom 2016-17.

Rast pomenutih zemalja je značajan obzirom da se radi ne samo o važnim izvoznim tržištima, nego i izvorima inostranih priliva kojima se finansira značajan dio finalne potrošnje i investicija u BiH. Značajan napredak se očekuje u Austriji sa stope od 0,9% u 2015. na 1,7% i 1,6% u naredne dvije godine.

U Italiji bi rast iz 2015. od 0,8% mogao porasti na 1,3-1,4%. Oporavak Hrvatske nakon višegodišnje recesije koji je započet rastom od 1,8% u 2015. godini bi trebao biti ojačan u narednom periodu sa stopama od 2,1%. Rast iz 2015. od 0,8% u Srbiji bi mogao biti udvostručen 2016. godine, uz daljnje jačanje u 2017. Jedino se kod Slovenije očekuje usporavanje stope u 2016. godini nakon rasta od 3% u prethodne dvije godine koji je uslijedio nakon dvogodišnje recesije.

Ipak u 2017 godini se očekuje rast od 2,3%. Pored vanjskih faktora treba napomenuti da projekcije bh rasta za naredni period pretpostavljaju da je oporavak od poplava uglavnom završen tokom 2015 godine, te da se u projiciranom periodu bh ekonomija uglavnom kreće uobičajenim trendom.

Pomenuta kretanja bi mogla dovesti do jačanja ekonomskog rasta u BiH na 3,2% u 2016., te 3,5% 2017 godine. Do jačanja rasta bi trebalo doći kroz daljnje jačanje domaće tražnje i neutralan doprinos vanjskotrgovinskog bilansa. Naime, povoljnije okruženje bi pored jačanja izvoznog rasta i rasta zaposlenosti trebalo dovesti i do jačanja privatnih investicija za koje se očekuje skroman pozivatan rast nakon pada u 2015. godini.

Pored toga, očekuje se ponovno intenziviranje javnih radova sa stopom od 11-12% uglavnom finansirano povoljnim vanjskim zaduživanjem kod međunarodnih institucionalnih kreditora.

Tako bi realni rast plata uz rast broja zaposlenih kao posljedica sve jačeg izvoza i investicija trebali ojačati raspoloživi dohodak građana i to uprkos blagom negativnom trendu njegovog dijela koji pristiže iz inostranstva. U isto vrijeme, nasuprot javnim radovima, očekuje se tek skroman realni rast javne potrošnje od 1,2% i 1,5% kao rezultat postupene konsolidacije javnih finansija.

Projicirano jačanje domaće tražnje bi trebalo dovesti do jačanja rasta uvoza čime bi nestao značajan doprinos vanjskog sektora iz 2015. godine. Ekonomski rast bi trebao nastaviti jačanje i tokom 2018-19 i to uglavnom uz pretpostavku daljnjeg poboljšanja situacije u okruženju. Tako je u 2018. godini projiciran rast od 3,7% uz neznatno jačanje stope na nivo od 3,8% u 2019. godini. Ovo bi trebalo u najvećoj mjeri da bude posljedica postepenog jačanja rasta privatnih investicija uz dvocifren realni rast javnih radova.

Na kraju treba naglasiti da je projicirani rast u narednom periodu dosta skroman obzirom da pomenute stope osiguravaju tek neznatnu konvergenciju životnog standarda u BiH ka trenutnom evropskom prosjeku. Za ozbiljnije konvergiranje je neophodan ekonomski rast od preko 6% godišnje kako bi evropski nivo bio dostignut u narednih nekoliko decenija.

Industrijska proizvodnja u BiH 2015-2019.

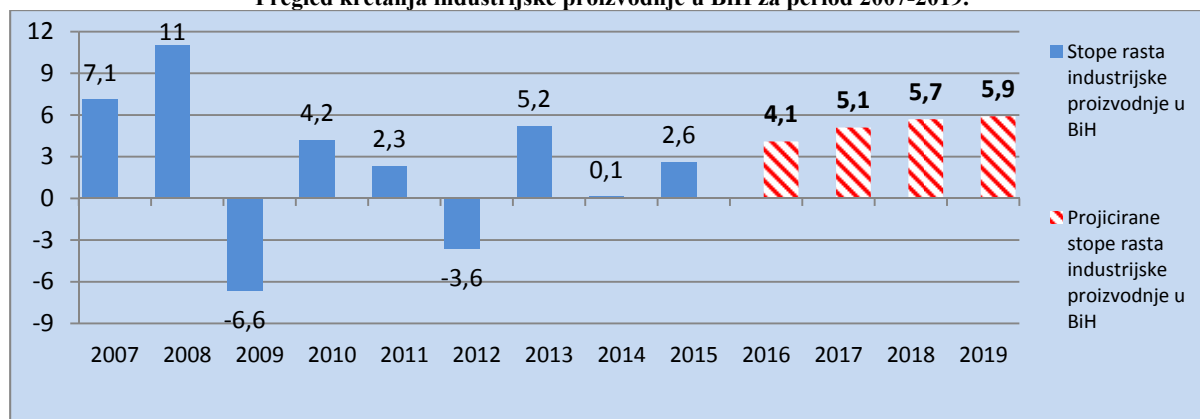
Tokom 2015. godine Bosna i Hercegovina je ostvarila povećanje fizičkog obima industrijske proizvodnje od 2,6% u odnosu na prethodnu godinu, koje je bilo praćeno i porastom broja zaposlenih od 1,5%. Glavni faktori ostvarenog industrijskog rasta u 2015. godini bili su izvozna tržišta, bazni efekt iz prethodne godine i u manjoj mjeri pad svjetskih cijena. Posmatrano po sektorima najznačajniji doprinos rastu ostvaren je u okviru prerađivačke industrije gdje je došlo do povećanja proizvodnje od 4,8%. S druge strane, u okviru sektora rudarstvo ostvaren je nešto niži rast od oko 3%, dok je u sektoru za proizvodnju električne energije zabilježen pad proizvodnje od 1,2% u odnosu na prethodnu godinu.

Tokom 2016. godine u zemljama Eurozone očekuje se nastavak relativno pozitivnih ekonomskih prilika koje će se ogledati kroz nastavak ekonomskog rasta od 1,7%, finalne potrošnje 2,7%, investicija 2,8% i ukupnog izvoza od 4,2% u odnosu na prethodnu godinu. Ključni faktori za povećanje ekonomskog rasta u 2016. godini bi trebali biti niske kamatne stope, niska cijena nafte, povoljniji kurs eura i ekspanzivna fiskalna politika. S druge strane, u regionu se također očekuje viša stopa ekonomskog rasta od oko 3% u poređenju sa prethodnom godinom kada je prosječna stopa rasta iznosila 2,1%. Ove eksterne dinamike (izvozna tražnja) uz nešto pozitivniji doprinos internih dinamika trebale bi omogućiti nastavak trenda ekonomskog rasta i rasta industrijske proizvodnje u BiH u okviru koje se očekuje povećanje proizvodnje od oko 4%. Posmatrano po sektorima tokom 2016. godine se očekuje da bi zahvaljujući izvoznj tražnji prerađivačka industrija koja je u velikoj mjeri izvozno orijentirana trebala biti glavni oslonac rasta industrijske proizvodnje. Posmatrano po sektorima

tokom 2016. godine se očekuje da bi zahvaljujući izvoznj tražnji prerađivačka industrija trebala biti glavni oslonac rasta industrijske proizvodnje. Pored prerađivačke industrije za razliku od prethodne godine tokom 2016. godine očekuje se povećanje proizvodnje i u okviru energetskog sektora (rudarstvo i proizvodnje električne energije). Ako se ima u vidu da energetski sektor čini oko 1/3 ukupne industrijske proizvodnje i da je tokom 2016. došlo do puštanja u pogon novih termoenergetskih postrojenja u okviru ovog sektora se može očekivati značajan doprinos rastu industrijske proizvodnje u BiH.

U periodu 2017-2019. godina prema raspoloživim projekcijama međunarodnih institucija (EC, IMF, WB) unatoč određenim izazovima (usporavanja ekonomskog rasta Kine i zemalja u razvoju) očekuje se nastavak pozitivnog trenda u eksternom okruženju. Ekonomski rast u zemljama EU bi trebao biti dodatno potpomognut mjerama za reindustrijalizaciju i jačanje konkurentnosti koje će preduzeti zemlje članice EU a proizilaze iz dokumenta „*Communication for a European Industrial Renaissance*“. Pored eksternih dinamika iz okruženja u periodu 2017-2019. očekuje se da bi industrijska proizvodnja u BiH trebala biti dodatno potpomognuta povoljnijim internim dinamikama u BiH. Naime, u ovom periodu se očekuje da bi mjere koje su sadržane u Reformskoj Agendi, a vezane su restrukturiranje bh. privrede trebale dati doprinos u jačanju ekonomskog rasta i industrijske proizvodnje u BiH. Uz viši nivo ekonomskog rasta i povećanje investicionih ulaganja (domaćih i inostranih) u periodu 2017-2019. očekuje se viši nivo iskorištenosti kapaciteta i povećanje industrijske proizvodnje od preko 5%.

Pregled kretanja industrijske proizvodnje u BiH za period 2007-2019.

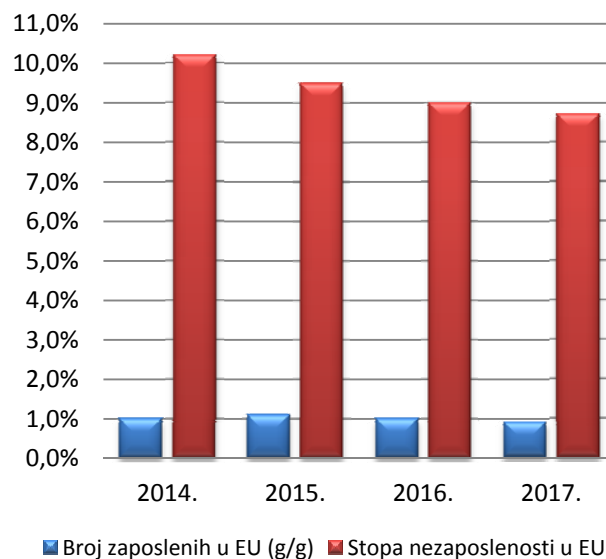

Tržište rada 2016-2019.

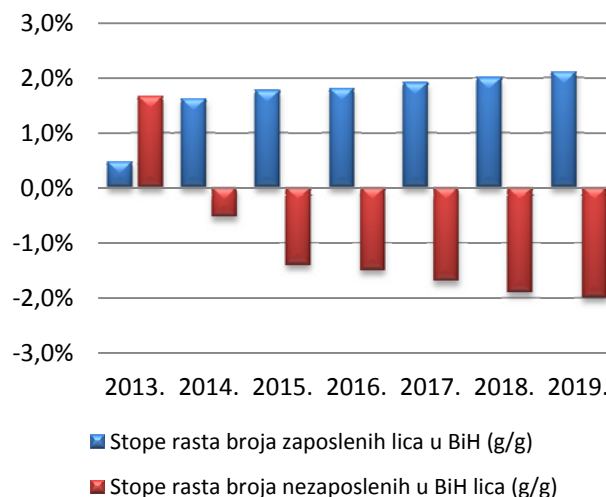
Na tržištu rada u BiH je prema raspoloživim podacima u februaru 2016. godine nastavljeno postepeno uvećanje ukupne radne snage, što je posljedica rasta broja zaposlenih lica od 1,9% g/g. Istovremeno broj nezaposlenih lica je smanjen za 2,4% g/g. Najznačajniji doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih u posmatranom mjesecu je u djelatnostima prerađivačke industrije i trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala.

Dešavanja na tržištu rada su u korelaciji sa poslovnim okruženjem u BiH, EU i regionu odnosno obimom investicija i vanjske trgovine. Tokom 2016. godine očekuje se rast obima investicija kao i vanjske trgovine, što bi se pozitivno odrazilo na neto plate i zapošljavanje. Na osnovu navedenog, u BiH se može očekivati nastavak rasta broja zaposlenih lica po približno jednakoj stopi kao u prethodnoj godini. Porast broja zaposlenih lica bi doprinijeo smanjenju stope nezaposlenosti u BiH.

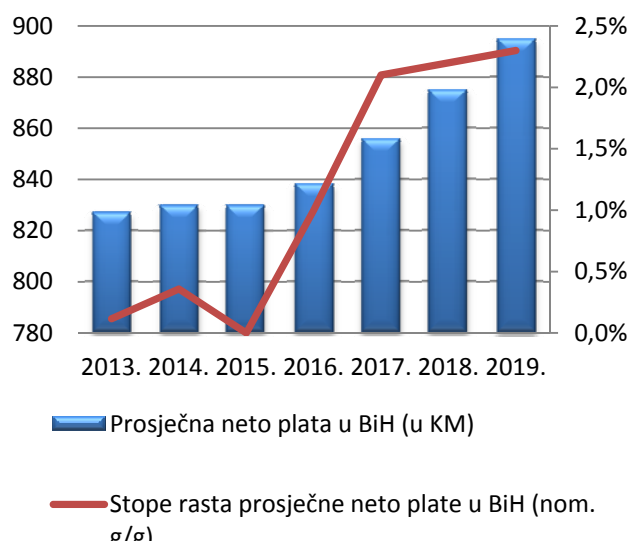
Poboljšanje poslovnog ambijenta (rast obima vanjske trgovine i investicija) u periodu 2017.-2019. godine bi se trebalo pozitivno odraziti na kreiranje novih radnih mjesta, naročito u privatnom sektoru (kroz povećan obim potražnje). Rast obima poslova i potražnje bi mogao doprinijeti uvećanju broja zaposlenih od 1,9%-2,1% g/g, uz istovremeno povećanje neto plata (2,1%-2,3% g/g).

Stope rasta broja zaposlenih i nezaposlenih lica u BiH

Prosječne neto plate u BiH

Cijene 2016.-2019.

U BiH je početkom 2016. godine registrovan nastavak smanjenja nivoa cijena od 1% g/g, a najznačajniji doprinos deflaciji je bio u odjeljcima prevoza, hrane i bezalkoholnih pića, odjeće i obuće. Deflacija u BiH je značajno determinisana kretanjima svjetskih cijena energenata i hrane. Cijene sirove nafte su u januaru 2016. godine bile niže za 37% g/g, a cijene hrane za 12,4% g/g (MMF baza podataka). Prema predviđanjima Evropske komisije (European economic forecast, winter 2016) očekuje se da će cijene sirove nafte i hrane u 2016. godini biti niže u odnosu na 2015. godinu, ali bi intenzitet smanjenja trebao biti nešto slabiji.

Navedene promjene cijena bi se odrazile na nivo inflacije u EU koja bi prema projekcijama EK trebala iznositi 0,5% g/g. Od domaćih faktora koji doprinose promjeni cijena uzeto je u obzir povećanje akciza na cigarete i duvan (nastavak harmonizacije akcizne politike u BiH sa politikom akciza na cigarete u Evropskoj uniji). Imajući u vidu navedene promjene cijena eksternih i domaćih faktora koje determinišu opšti nivo cijena, u BiH se tokom 2016. godine očekuje stagnacija opšteg nivoa cijena. Međutim, ukoliko bi intenzitet smanjenja svjetskih cijena energenata bio kao u 2015. godini to bi moglo doprinijeti nastavku deflacije u BiH.

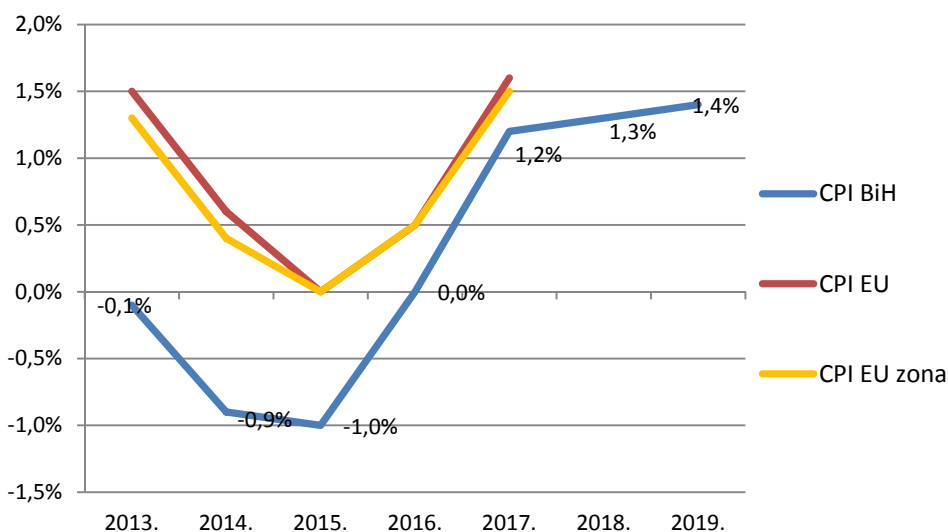
Kretanje svjetskih cijena nafte i hrane

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	Projekcije						
Sirova nafta, Brent, usd	108,8	99,7	53,4	35,8	42,5	n/a	n/a
Sirova nafta, stope rasta g/g	-2,7%	-8,3%	-46,5%	-33,0%	18,6%	n/a	n/a
Indeks hrane, stope rasta g/g	3,2%	-3,7%	-15,7%	-3,7%	0,0%	n/a	n/a

Prema projekcijama Evropske komisije u 2017. godini se, nakon višegodišnjeg smanjenja cijena sirove nafte, očekuje povećanje cijene ovog energenta uz istovremenu stagnaciju cijena hrane. Pomenute promjene cijena bi trebale uticati na postepeno povećanje inflacije u EU ali i u BiH. Pored eksternih dešavanja u domenu cijena, prilikom izrade bh. projekcija uzet je u obzir nastavak povećanja

akciza na cigarete i duvan, bez značajnijih promjena cijena komunalija. Očekivani nivo inflacije u EU u 2017. godini bi trebao biti nešto veći u poređenju sa prethodnom godinom i iznositi 1,6%, dok bi u BiH inflacija mogla iznositi oko 1,2%. Uz pretpostavku stabilizacije cijena energenata i hrane inflacija u BiH za period 2018.-2019. godine bi mogla iznositi 1,3%-1,4%

Kretanje inflacije u BiH, EU i EU zoni

Monetarni sektor 2016. – 2019.

Ukupna novčana masa (M2) u siječnju 2016. godine iznosila je 18,6 mlrd. KM i veća je za 7,9% g/g. Depoziti koji ulaze u novčanu masu, a čine 83,8% M2, zabilježili su brži rast g/g, dok je gotovina izvan banaka zabilježila određeno usporavanje.

Doprinos rastu depozitne osnove prvenstveno je došao od strane sektora stanovništva, a zatim i od drugih sektora. Kao što je zabilježeno u prethodnom periodu, može se očekivati da će i u narednom periodu ponašanje ovog sektora imati najznačajniji utjecaj na kretanje ukupnih depozita i novčane mase.

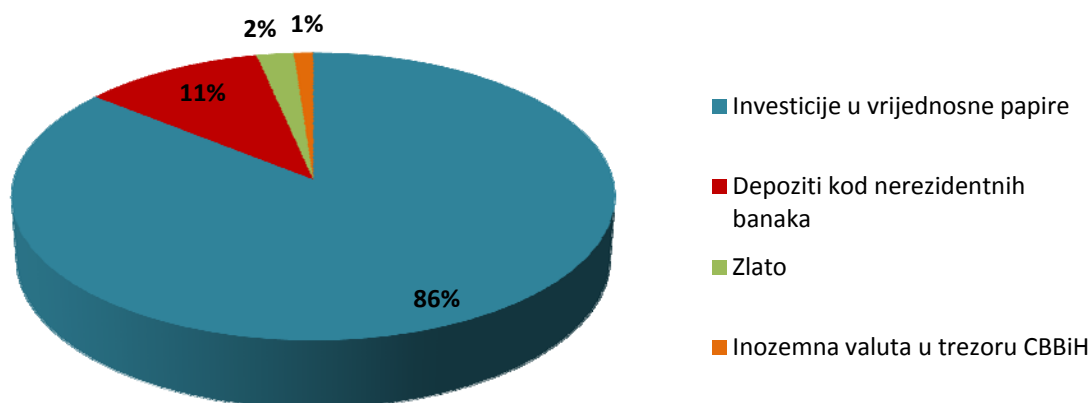
U razdoblju 2016. – 2019. godine očekuje se nastavak ekonomskog rasta u BiH i povoljnija kretanja na tržištu rada, a što će se preliti i na rast depozita, pa samim tim i novčane mase. Stopa rasta M2 mogla bi pratiti trend iz prethodne godine. Prosječna stopa rasta u 2015. godine bila je 8%.

Devizne pričuve u razdoblju 2016. – 2019.

Bruto devizne pričuve u siječnju 2016. godini iznosile su od 8,6 mlrd. KM i zabilježile su godišnju stopu promjene od 10,8% što je neznatno niže u odnosu na godinu ranije (11,0% g/g). U prethodnoj godini, smanjenje vanjsko – trgovinskog deficita smanjio je potrebe za financiranjem, što je se odrazilo na rast deviznih pričuva. Od kretanja vanjskotrgovinske razmjene, novih zaduživanja i otplate postojećeg duga, različitih priljeva (npr. direktnih ulaganja, kompenzacije uposlenim, personalni transferi, itd.) zavisit će i kretanje deviznih pričuva i u razdoblju 2016. – 2019. godine.

Budući da se u ovom razdoblju projicira rast izvoza, ali i uvoza, te nova zaduživanja u inozemstvu, ali i veće otplate duga, može se očekivati postepeno usporavanje rasta deviznih pričuva. Pored ovoga, u narednom razdoblju pokazat će se i utjecaj nove europske regulative iz oblasti poslovanja i nadzora banaka na stanje pričuva banaka kod CBBiH. Matične banke sa sjedištem u EU morat će izdvajati kapitalne pričuve za sva sredstva koje banke kćerke u BiH imaju na računu kod CBBiH, a što bi i moglo dovesti do smanjenja sredstava banaka na računu CBBiH, pa samim tim i smanjenje deviznih pričuva

Struktura deviznih pričuva januar 2016. godine

Bankarski sektor u razdoblju 2016. – 2019.

U siječnju 2016. godine krediti sektoru nefinancijskih poduzeća zabilježili su pozitivan rast od 2,1% g/g i to nakon više od godinu dana negativnog godišnjeg rasta. S druge strane, krediti sektoru stanovništva su usporili rast s 5,8% g/g koliko je zabilježeno u siječnju 2015. godine, na 4,3% ove godine.

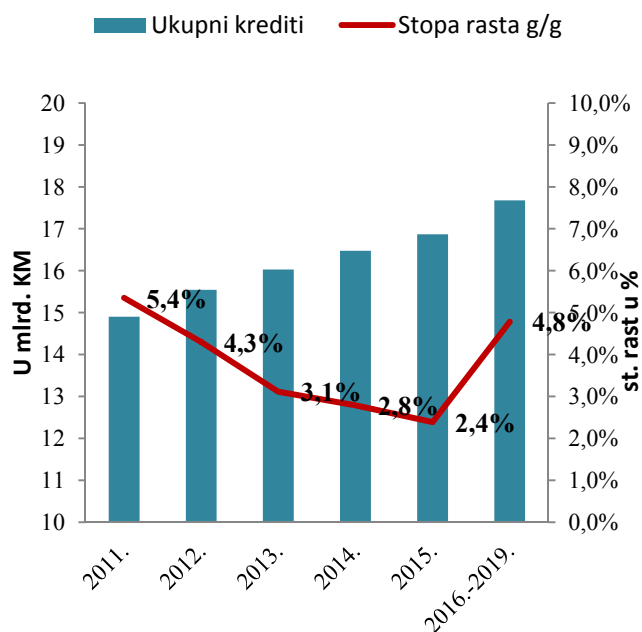
Kako se u narednom razdoblju predviđa rast ekonomske aktivnosti (rast vanjskotrgovinske razmjene, te investicija) koju će biti potrebno podržati i novim kreditima, u razdoblju 2016. – 2019. godine može se očekivati povećanje tražnje za kreditima od sektora nefinancijskih poduzeća. S druge strane, očekuje se rast broja zaposlenih osoba, a smanjenje broja nezaposlenih osoba, kao i manji realni rast neto plaća, a što bi se također mogao odraziti na veću potražnju za bankarskim kreditima. Kako krediti plasirani ovim sektorima čine preko 90% plasiranih kredita banaka u BiH, veća potražnja stanovništva i nefinancijskih poduzeća dovela bi do nešto bolje kreditne aktivnosti u razdoblju od 2016. – 2019. godine, tj. od 3% - 5% g/g.

Ukupni depoziti na kraju siječnja 2016. godine iznosili su 16,5 mlrd. KM i veći su za 8,5% u odnosu na godinu ranije. Kako je ponuda usluga nebankarskog financijskog sektora vrlo ograničena, a banakarski sektor je zadržao stabilnost tijekom i poslije financijske krize, Povjerenje sektora stanovništva u bankarski sektor je zadržan, a što se vidi i po iznosu sredstava od 9,9 mlrd. KM, a što je gotovo 60% ukupnih depozita. Može se očekivati da i u narednom razdoblju ovaj sektor bude generator depozitnog rasta.

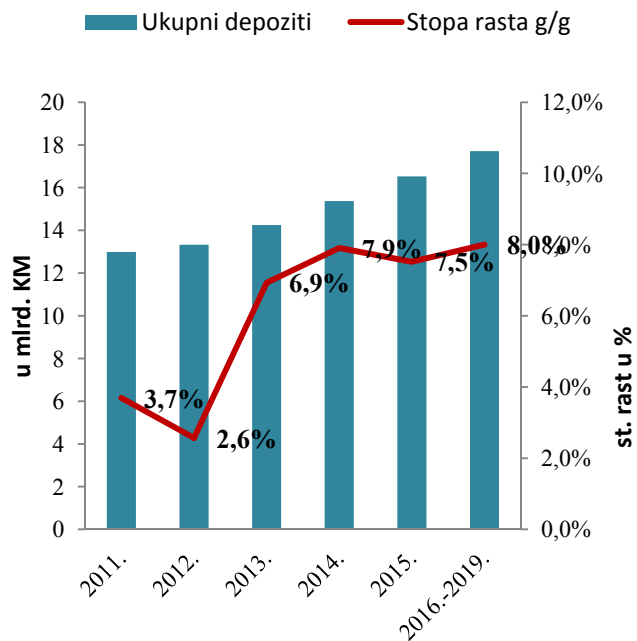
Također, i ostali sektori (nefinancijskih poduzeća, opće vlade i ostali) ostvarili su pozitivan godišnji rast na kraju prvog mjeseca.

Očekivani rast ekonomske aktivnosti, poboljšanje uvjeta na tržištu rada, te moguća privatizacija strateških javnih poduzeća, odrazilo bi se na nastavak povećanja ukupnih depozita sličnom stopom iz 2015. godine. Prosječna stopa rasta ukupnih depozita u 2015. godini iznosila je 6,2%.

Ukupni krediti (u mlrd. KM, na kraju razdoblja) i godišnja stopa promjene

Ukupni depoziti (u mlrd. KM, na kraju razdoblja) i godišnja stopa promjene

Platni bilans Bosne i Hercegovine

Prema raspoloživim podacima deficit tekućeg računa u okviru platnog bilansa Bosne i Hercegovine za 2015. godinu je iznosio 1,6 milijardi KM (ovaj iznos predstavlja 5,4% BDP-a¹). Smanjenje deficita izraženo u procentima je iznosilo 22% (g/g).

Deficit tekućeg računa je u ovom periodu bio i dalje najvećim dijelom određen deficitom vanjske trgovine, koji je u proteklom periodu smanjen za 12,5% (g/g). Ovo smanjenje najvećim dijelom predstavlja rezultat negativne stope rasta uvoza roba i usluga u posmatranom periodu od 1,5%, te porasta stope izvoza roba i usluga za 5,8%.

Kod tekućih neto priliva iz inostranstva došlo je do iznenadnog pada od 7,8% (g/g), koji je rezultat pada priliva od 7,9% uprkos smanjenju tekućih odliva u inostranstvo za 8,3%.

Pad socijalnih beneficija iz inostranstva za 370 miliona KM (25% - g/g), koji je teško objašnjiv, je bio glavni uzrok navedenog smanjenja inostranih priliva.

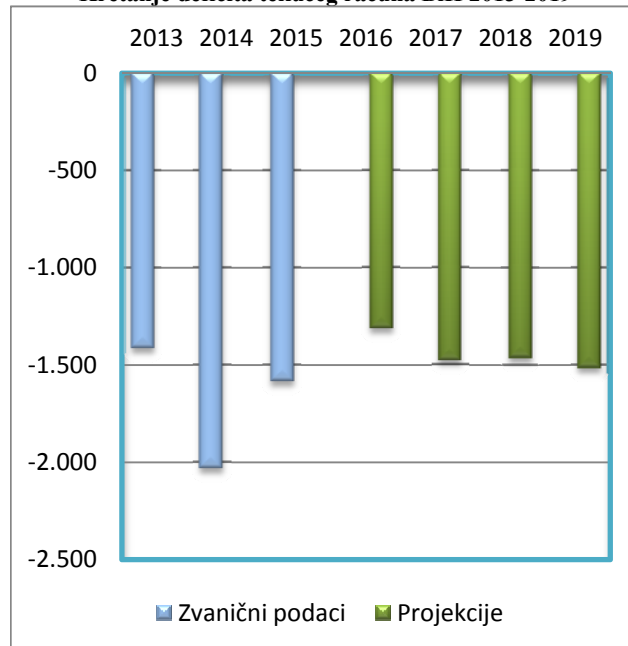
Pretpostavke za platni bilans 2016-2019

Bazirano na projekcijama DEP-a, obim spoljnotrgovinske razmjene u periodu 2016.-2019. godine bi nastavio da raste, praćen rastom nominalnog uvoza (3,5-5,8%) i značajnim nominalnim rastom izvoza (6,5-7,8%), što bi se, svakako, odrazilo na kretanje deficita na tekućem računu BiH.

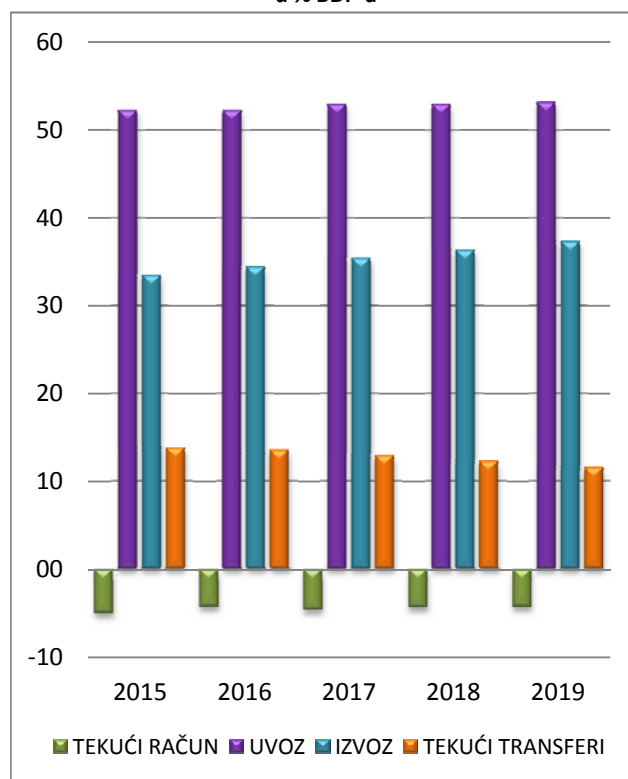
Do kraja 2016. godine, pretpostavlja se da će deficit tekućeg računa zabilježiti smanjenje od oko 11%. Već naredne godine, očekuje se rast deficita do 13%. Na kraju 2018. godine, ponovo bi došlo do skromnog smanjenja deficita tekućeg računa od oko 1%, a na kraju 2019. godine bi se mogao očekivati rast od oko 4%.

Finansiranje deficita tekućeg računa, i u periodu 2016.-2019. godine bi nastavilo dosadašnji trend, tj. ovo finansiranje bi i dalje u velikoj mjeri bilo omogućeno različitim prilivima finansijskih sredstava iz inostranstva (doznake građana iz inostranstva, socijalne beneficije, direktne strane investicije i stavke - ostalih investicija). Treba istaći i to da se u navedenom periodu očekuje blago povećanje doznaka građana iz inostranstva (0,5-2%).

Kretanje deficita tekućeg računa BiH 2013-2019

**Kretanje deficita platnog bilansa za period 2015-2019.
u % BDP-a**

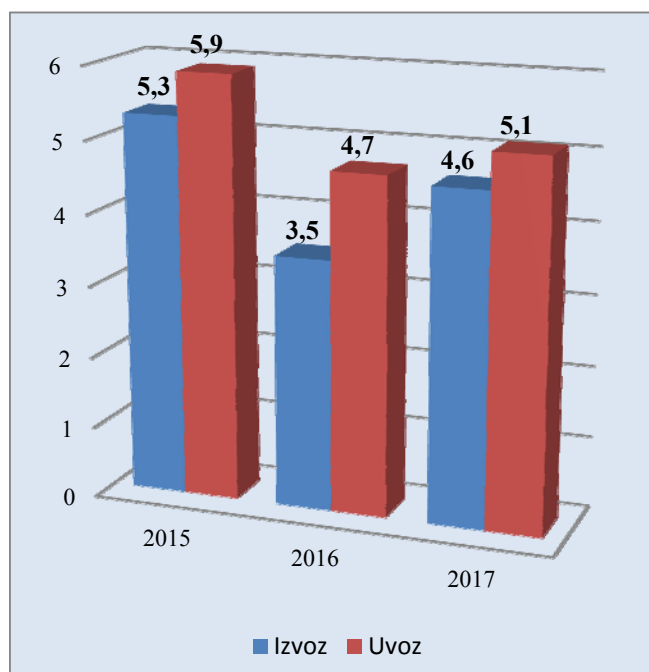

Pretpostavke Vanjskotrgovinske robne razmjene za period 2016.-2019.

U 2015. godini Bosna i Hercegovina je zabilježila vanjskotrgovinsku robnu razmjenu na nivou prošlogodišnje u okviru koje je registrirano realno povećanje izvoza od 4,5% i stagnacija uvoza. Ovo je dovelo do značajnog smanjenja vanjskotrgovinskog robnog deficita od oko 4% i poboljšanja pokrivenosti uvoza izvozom od 3 p.p što je u konačnici rezultiralo pozitivnim doprinosom rastu BDP-a u BiH od oko 1,5 p.p. Na osnovu ovih pokazatelja može se konstatovati da je vanjski sektor imao ključnu ulogu u generiranju ekonomskog rasta u 2015. godini. Glavne determinante vanjskotrgovinske robne razmjene u 2015. godini bile su poboljšana izvozna tražnja, pad svjetskih cijena berzanskih roba (nafta i hrana), bazni efekt iz prošle godine i otvaranje novih tržišta za bh. kompanije.

U 2016. godini očekuje se nastavak trenda ekonomskog rasta u zemljama EU i nešto više stope rasta u zemljama regiona što bi trebalo rezultirati i intenziviranjem vanjskotrgovinske robne razmjene u BiH. Podpomognut izvoznom tražnjom, povećanjem proizvodnje u prerađivačkoj industriji, niskim cijenama nafte i aktivnom vanjskotrgovinskom politikom u BiH se očekuje nastavak trenda rasta izvoza roba sa očekivanom stopom rasta od oko 5%.

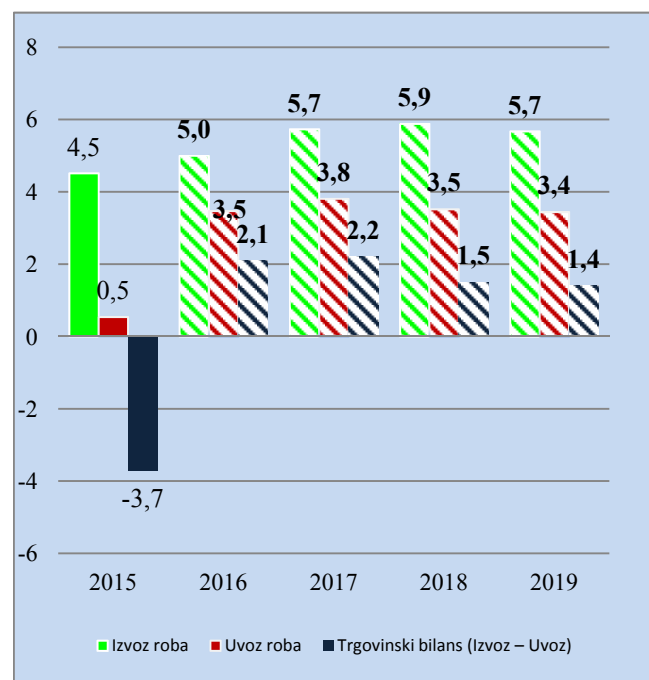
Kretanje izvoza i uvoza u zemljama EU za period 2015-2017

U okviru izvoza roba najznačajniji doprinos se očekuje u okviru tradicionalnih izvoznih proizvoda kako što su namještaj, hemijski proizvodi, određeni proizvodi iz metalne industrije kao i prehrambeni proizvodi. Potrebno je također istaći da se za razliku od prethodne godine tokom 2016. godine očekuje i pozitivan doprinos rastu izvoza u okviru izvoza električne energije. S druge strane, obzirom da se u 2016. godini očekuje povećanje finalne potrošnje, investicija i proizvodnje u prerađivačkoj industriji koja se u određenoj mjeri snabdijeva iz uvoza tokom 2016. godine u BiH se očekuje realni rast uvoza od 3,5%. Ovo kretanje izvoza i uvoza će u konačnici rezultirati blagim povećanjem vanjskotrgovinskog robnog deficita, tako da bi utjecaj vanjskotrgovinskog deficita u BDP-u bio blago pozitivan i iznosio bi 0,2 p.p.

U periodu 2017-2019. godina pod pretpostavkom nastavka povoljnih ekonomskih prilika u eksternom okruženju, u Bosni i Hercegovini se očekuje viši nivo poslovne aktivnosti i jačanje ekonomskog rasta sa prosječnom stopom rasta od 3,7%. Iako bi rast finalne potrošnje i investicija sa prosječnom stopom rasta od 2% odnosno 8,7% trebali biti ključni nosioci ekonomskog rasta, u navedenom periodu se očekuje i pozitivan doprinos vanjskog sektora.

Pregled vanjskotrgovinske robne razmjene u BiH 2015.-2019.

Naime, povoljne eksterne okolnosti potpomognute internim dešavanjima (unaprijeđenje poslovnog okruženja, implementacija reformskih zakona) trebale bi dovesti do povećanja iskorištenosti kapaciteta, zaposlenosti i proizvodnje u prerađivačkoj industriji što će rezultirati intenziviranjem vanjskotrgovinske razmjene u BiH. U navedenom periodu povećanje proizvodnje i veća diverzifikacija industrijske proizvodnje trebali bi rezultirati povećanjem bh. izvoza roba od 5,8%. Viši nivo poslovne aktivnosti u BiH pored povećanja proizvodnje i izvoza istovremeno će dovesti i do povećanja potrošnje i investicija što će za posljedicu imati povećanje uvoza roba.

Tako se u periodu 2017-2019. očekuje da bi rast bh. uvoza roba trebao biti niži od izvoza sa prosječnom stopom rasta od 3,7%. Usljed više stope rasta izvoza u odnosu na uvoz u navedenom periodu bi trebalo doći do stabilizacije vanjskotrgovinskog bilansa čiji doprinos rastu bi trebao biti neutralan, tako da bi se i ukupna pokrivenost uvoza izvozom podigla na oko 70%. Više stope rasta izvoza u odnosu na ekonomski rast i rast uvoza u navedenom periodu bi trebale rezultirati povećanjem udjela izvoza izvoza u BDP-u na 37,3%, dok će se uvoz zadržati na trenutnom nivou od oko 53%.

Strana direktna ulaganja period 2016.-2019.

Prema najnovijim procjenama UNCTAD-a, strana direktna ulaganja u svijetu u 2015. godini iznose oko 1.699 mlrd. USD i ostvariće povećanje od 38,3%/g. Od toga iznosa 51,7% se odnosi na razvijene zemlje, 43,6% na zemlje u razvoju, dok na zemlje u tranziciji se odnosi svega 1,3% i prema UNCTAD-ovim projekcijama sa padom ulaganja u od 54,1%.g/g.

Nakon pada u 2015. godini, na koji su svakako utjecali odlaganje početka realizacije nekoliko najavljenih velikih projekata a dijelom i završetak izgradnje TE Stanari, SDU bi u narednim godinama povećavala svoj udio u BDP (mada ne bi dostigla učešće koja su imala u 2008. godini). Tako bi se udio SDU kretao od 2,4%, 2,6%, 2,9% do 3% BDP u 2019. godini, prateći rast ukupnih investicija.

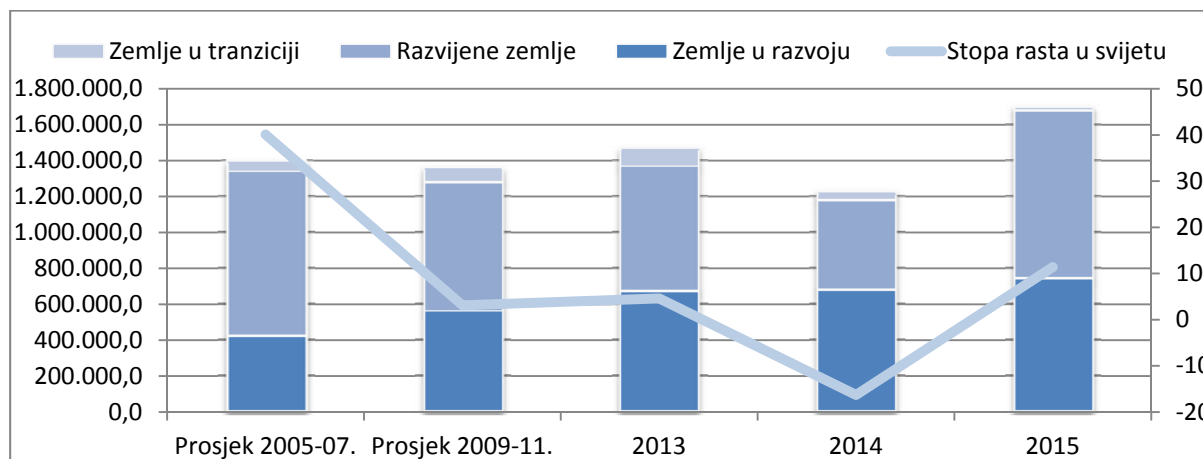
Strana direktna ulaganja u 2016. godini bi se mogla kretati oko 2,4% BDP. Sve više interesantni postaju projekti izgradnje u obnovljive izvore energije. U planu je izgradnja vjetroelektrane VE Gradina d.o.o. Cebara Tomislavgrad, snage 112 MW, sa rokom do kraja 2017. godine. Time bi se prosječno godišnje ulaganje od izgradnje vjetroelektrana kretalo od 50 do 100 mil. EUR u zavisnosti inteziteta i krajnjeg roka izgradnje.

BiH postaje interesantna destinacija za zemlje iz inostranstva za ulaganje u nekretnine i oblast turizma.

Najavljeno je ili su već u izgradnji projekti izgradnje stambenih, turističkih naselja u okolini Sarajeva. To su ulaganje u rezidencijalno naselje kod Otesa i izgradnja Buroj Ozone, turističkog grada sa trgovačkim centrom, stambenim jedinicama i hotelskim kompleksom u opštini Trnovo. Kao posebno interesantan projekat ističe se ulaganje u projekat Eco zona Korićani Vlašić koji bi pored sportskih i stambenih terena uključivao i izgradnju aerodroma, a u realizaciji projekta bi učestvovali investitori iz više zemalja. Agencije za privatizaciju FBiH planirala je prodaju manjinskog udjela državnog kapitala (329,5 miliona KM) u šest kompanija (ukupna vrijednost 719 mil. KM, plan za 2016. god.). Prva je najavljena prodaja putem berze dijela državnog vlasništva u „Bosnalijek“ d.d. Sarajevo.

Strana direktna ulaganja u 2017. godini bi se kretala oko 2,6% BDP. Ako bi se stvorili povoljniji uslovi moguće je početak realizacije više ranije prolongiranih projekata iz elektroenergetike TE Ugljevik 3 (od preko 1 mild. KM) te HE Ulog i HE Mrsovo. Uz to bi realizacija projekata Doboj Jug-Žepče (na bazi koncesije) i Doboj-Vukosavlje (na principu javnog privatnog partnerstva) mogli donijeti sredstva od 100 do 200 miliona EUR na godišnjem nivou. Kao realna opcija pojavljuje se i početak djelomične privatizacije firmi iz oblasti telekomunikacije u državnom vlasništvu.

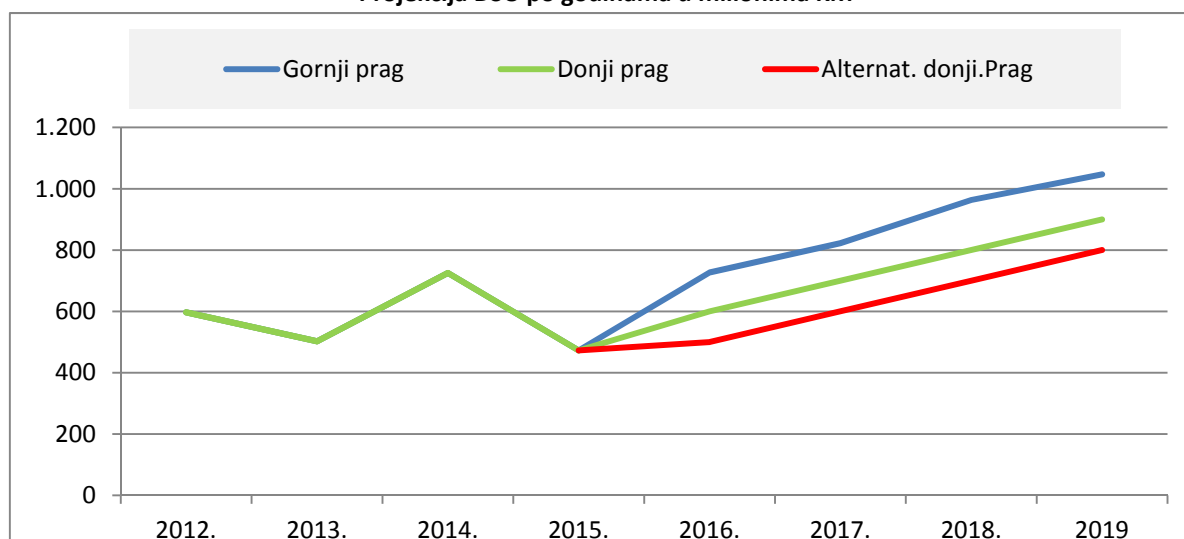
Ukupno SDU u svijetu

Prema očekivanjima za 2018. godinu DSU bi iznosila oko 2,9% BDP-a, a za 2019. godinu oko 3% BDP-a. Ulaganja u elektroenergetski sektor, nastavak ulaganja u izgradnju puteva i najavljena privatizacija dijela telekomunikacionih kompanija bili bi glavni nosioci ulaganja. U spomenutim godinama, postoji mogućnost ulaganja u Tvornicu cementa Banovići baziranog na zajedničkom ulaganju. Može se očekivati početak značajnijeg ulaganja u turističke projekate Buroj-ozone i Eco zona Vlačić ukoliko bi se ostvarili potrebni preduslovi dobijanja svih dozvola i eksproprijacije zemljišta u prethodnom periodu.

Moguće usporavanje privrednog rasta praćeno manjim direktnim ulaganjem iz zemalja Europske unije i zemalja iz okruženja neodložno bi se odrazila i u BiH. Ovo bi se odrazilo na smanjeno interesovanje stranih ulagača na ulaganja u elektroenergetski sektor, infrastrukturne projekte te procesa privatizacije preostalog držanog kapitala. Kao prepreka bi se mogla pojaviti i smanjena potreba za električnom energijom u regionu uzrokovana manjom ekonomskom aktivnošću i padom cijena električne energije na tržištu. Ovim bi se takođe doveli u pitanje proces pronalaženja odgovarajućeg strateškog partnera i načini finansiranja u neodložnom procesu rekonstrukcije i izgradnje novih kapaciteta u FBiH.

Projekcija DSU po godinama u milionima KM

LISTA SKRAĆENICA:

ARS	– Anketa o radnoj snazi	PB	– Platni bilans
BATX	– Bosnian Traded Index	PDV	– Porez na dodanu vrijednost
BD	– Brčko Distrikt	PIF	– Privatizacijski investicijski fond
BDP	– Bruto domaći proizvod	PJI	– Program javnih investicija
BDV	– Bruto dodana vrijednost	RS	– Republika Srpska
BHAS	– Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine	SASE	– Sarajevska berza
BIFX	– Indeks bosanskih investicijskih fondova	SASX-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 najboljih kompanija listiranih na Sarajevskoj berzi
BiH	– Bosna i Hercegovina	SB	– Svjetska banka
BLSE	– Banjalučka berza	SEE	– Jugoistočna Evropa
CBBiH	– Centralna banka Bosne i Hercegovine	SIPA	– Državna agencija za istrage i zaštitu
CEFTA	– Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini	SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
CPI	– Indeks potrošačkih cijena	SOR	– Srednjoročni okvir rashoda
DOB	– Dokument okvirnog budžeta	SRS	– Srednjoročna razvojna strategija
DSU	– Direktna strana ulaganja	SSP	– Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
EBRD	– Evropska banka za obnovu i razvoj	SST	– Sporazum o slobodnoj trgovini
EC	– Evropska komisija	SVF	– Statistika vladinih finansija
EKS	– Efektivna kamatna stopa	UIO	– Uprava za indirektno oporezivanje BiH
ERS-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 kompanija iz sistema Elektroprivrede RS	USAID	– Agencija Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj
EU	– Evropska unija	P1	– prva polovina godine
FBiH	– Federacija Bosne i Hercegovine	P2	– druga polovina godine
FIRS	– Indeks investicijskih fondova RS	K1	– prvi kvartal godine
FISIM	– Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene	K2	– drugi kvartal godine
JR UIO	– Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje	K3	– treći kvartal godine
KM	– Konvertibilna marka (međunarodni standard ISO 4217)	K4	– treći kvartal godine
MMF	– Međunarodni monetarni fond	M0	– Rezervni novac
MVTEO	– Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	M1	– Transakcijski novac
OMA	– Odjel za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje	M2	– Novac u širem smislu
OR	– Obavezne rezerve	QM	– Kvazi novac
		mKM	– milioni KM
		g /g	– stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na isti period prethodne godine
		m/m	– stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na prethodni mjesec tekuće godine